



เล่าสู่กันฟังจากงานวิจัย

สว.สก.

# ตามไปดูศูนย์เรียนรู้ กลุ่มเกษตรกรบ้านคลองใหญ่ ที่ชยันนาท

เมื่อวันที่ 13 สิงหาคมที่ผ่านมา รศ.ดร. ปัทมาวดี รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และทีมงานวิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้มีการเดินทางไปยัง “ศูนย์เรียนรู้มีชีวิตเกษตรอินทรีย์ชาวนามืออาชีพ” ที่ อ.หันคา จ.ชยันนาท ไปคราวนี้ ก็อยากไปดูความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาวนาบ้านคลองใหญ่ ซึ่งมีสมาชิกกว่า 200 ชีวิต ที่เคยเผชิญมรสุมชีวิตจนต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนเอง และตกอยู่ในฐานะชาวนาผู้เช่าที่ดิน และเมื่อได้เข้ามาเรียนรู้ในหลักสูตรชาวนามืออาชีพ ก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับกลุ่มอย่างน่าสนใจ ท่านรองพ.สว. จึงให้ความสนใจและอยากลงไปให้กำลังใจกับสมาชิกกลุ่ม



เราใช้เวลาเดินทางราว 2 ชั่วโมงเศษ เมื่อไปถึงก็พบว่าเกษตรกรกว่า 30 คนรอพวกเราอยู่แล้ว พร้อมด้วยแขกรับเชิญอีก 2 คนซึ่งเป็นทหารจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ได้เข้ามาช่วยพัฒนา ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ ทำให้เราทราบว่า กลุ่มเกษตรกรมีภาคีที่สำคัญเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแล้ว

คุณสวิต แสงตะคร้อ ประธานกลุ่มเกษตรกรบ้านคลองใหญ่ ได้กล่าวต้อนรับทีมงานด้วยท่าทีที่เป็นมิตรเช่นเคย จากนั้นเราก็เริ่มเวทีกัน โดยคุณสวิตเกริ่นนำถึงความเป็นมาและสถานการณ์ในปัจจุบันของกลุ่มว่า กลุ่มเกษตรกร



ชวานากลุ่มเกษตรกรบ้านคลองใหญ่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวที

เกิดการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่มีสาเหตุ โดยปัจจุบันที่ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ นาข้าว 3500 ไร่ ไร่มันสาปะหลัง 3800 ไร่ และ ไร่อ้อย ประมาณ 6000 ไร่ รวมทั้งหมดประมาณ 13,300 ไร่

เมื่อฟังจากคำบอกเล่าของเกษตรกร ก็พอจะมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น บางประการ เรื่องแรกคือปัญหาขาดแคลนน้ำ เรื่องนี้คงทราบกันดีอยู่แล้วว่าทั้งปีที่แล้วและปีนี้มีน้ำฝนสาหรับทำการเกษตรน้อยลง โดยเฉพาะพื้นที่การเกษตรของกลุ่มในส่วนที่อยู่นอกเขตชลประทานยังต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติก็ย่อมได้รับผลกระทบเป็นธรรมดา

คุณสวิตเล่าว่า หลังจากที่ได้มีโอกาสไปเรียนรู้ในหลักสูตรชาวนามืออาชีพกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เมื่อกลับมาแล้วทางกลุ่มก็ได้นำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำนาอินทรีย์ ของชาวนาคุณธรรม ที่ จังหวัดยโสธร ที่ได้ไปดูงานมา หรือ กรณีของตลาดสุขใจ ก็ได้ นำประสบการณ์มาเรียนรู้ และตอนนี้ยังได้เขียนแผนโครงการทาเกษตรอินทรีย์ครบวงจร ทั้งต้นกลางน้ำ และปลายน้ำ เป้าหมายคือ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรสมาชิกเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมูลมาทำปุ๋ยอินทรีย์ใส่พืช เช่น เลี้ยงสัตว์ หมู วัว ควาย ได้มูลมาก็นำมาใส่ข้าว ใส่มัน ใส่อ้อย และจากที่สถาบันได้ประสาน



คุณสวิต แสงตะคร้อ ประธานกลุ่มฯ



กลุ่มเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตราชวานา มีอาชีพใช้เอง



โรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตราชวานามืออาชีพ



งานให้วิทยากรมาช่วยแนะนำ การทำปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ด ปัจจุบันกลุ่มได้มีโรงงานผลิตปุ๋ยเพื่อขายในราคาเป็นกันเองให้สมาชิก และมีโรงสีขนาดเล็กมาแปรรูปข้าวเพื่อไว้รับประทานกันเอง ชวานาที่เป็นสมาชิกจะได้ไม่ต้องไปซื้อข้าวสารมารับประทานซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเรื่อง

ปากท้องไปได้อีกระดับหนึ่ง

เมื่อได้มีโอกาสเปิดประเด็นพูดคุยกันเรื่องนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ ก็พบว่าเกษตรกรก็ได้รับทราบว่าเป็นนโยบายของรัฐ แต่ยังไม่ทราบในรายละเอียด ดังนั้นทีมีวิจัยจึงถือโอกาสใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และติดต่อความคิด

แก่เกษตรกรไปในตัว

คุณวินัย เมฆตาได้ กล่าวถึงแนวคิดของ “เกษตรแปลงใหญ่” ที่ได้รับทราบมาว่า นโยบายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ เพื่อการลดต้นทุน การรวมกันเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่จากต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ร่วมกันคิด ร่วมกันผลิต และรวมกันขาย สำหรับที่ดินแปลงใหญ่ หลัก ๆ จะมีการผลิตพืชที่คล้าย ๆ กัน มีพื้นที่ประมาณ 300-5000 ไร่ และต้องมีพื้นที่ติด ๆ กัน

คุณวินัยให้ทัศนะที่น่าสนใจคือ นโยบายเรื่องนี้หากนำไปปฏิบัติจริง มีเงื่อนไขสำคัญว่า เกษตรกรต้องเป็นเจ้าของที่ดิน ดังนั้น กรณีที่เกษตรกร



ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ไม่ได้ อยู่ใกล้เคียงกัน ย่อมเป็นไปได้ยากที่จะดำเนินในลักษณะของ “เกษตรแปลงใหญ่” ตามแนวคิดที่ภาครัฐวางเอาไว้

ทางด้าน รศ.ดร.ปัทมาวดี ได้ข้อคิดเห็นว่า เกษตรแปลงใหญ่นั้นแม้จะมีประโยชน์ในแง่การลดต้นทุน แต่ก็ต้องพิจารณาว่ามีความ เป็นไปได้จริงหรือไม่ เพราะงานวิจัยในหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า การทำเกษตรแปลงเล็กก็มีประสิทธิภาพได้เช่นกัน ถ้าเราบริหารจัดการได้ดี แนวคิดเรื่องการทำเกษตร



ชวานากกลุ่มเกษตรกรบ้านคลองใหญ่มาประชุมกันอย่างพร้อมเพรียง

แปลงใหญ่จึงไม่น่าจะใช่แค่การทำเกษตรในพื้นที่ขนาดใหญ่ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ แต่บริหารจัดการแบบเดิม ๆ

ดังนั้น หากจะดำเนินการโครงการเกษตรแปลงใหญ่ในพื้นที่ใดก็ควรต้องมีการประเมินสถานการณ์ มีการเก็บข้อมูลก่อน ทั้งข้อมูลต้นทุนการผลิต และรวม

ไปถึงภูมิปัญญาของกลุ่มซึ่งอยู่ในตัวของเกษตรกรเอง ข้อมูลเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อเกษตรกรที่จะนำมาร่วมกันคิดด้วยความตั้งใจ เพื่อให้ได้คำตอบว่ากลุ่มจะดำเนินไปอย่างไร

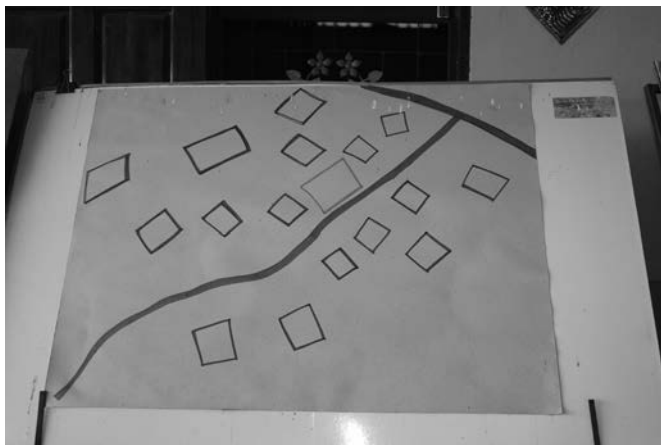
ในเวทีได้มีข้อเสนอให้มอง เกษตร “แปลงใหญ่” ว่า แปลงใหญ่ในที่นี้ คือ

ความร่วมมือจากเจ้าของแปลงหลาย ๆ คน เพื่อมาช่วยกันคิด ลดต้นทุน ลดความเสี่ยงต่าง ๆ และรวมกันซื้อรวมกันขายให้ได้ราคาที่ดีเพราะเป็นเรื่องที่สามารถทำได้เลย เนื่องจากเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มอยู่แล้ว

หลังจากนั้น รศ.จุฑาทิพย์ ได้ให้เกษตรกร สะท้อนความคิดของตนเองในเรื่องของแนวทางและเป้าหมายการประกอบอาชีพ ควบคู่ไปกับการปลูกจิตสำนึกการพึ่งพาและร่วมมือกันของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันได้ จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ เป็นสถาบันเกษตรกร เมื่อ 18 พฤษภาคม 2558 และได้ฝากเกษตรกรแต่ละคนคิดคำนวณต้นทุนการผลิตในรอบปีการเพาะปลูกที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนขอให้ทางคณะกรรมการฯ จัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อที่จะได้มีเข็มทิศในการเดินทาง ซึ่งทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์จะได้มาติดตามความคืบหน้าเพื่อช่วยสนับสนุนต่อไป

รศ.ดร. ปัทมาวดี ได้ทิ้งท้ายในเวทีไว้อย่างน่าสนใจว่า การมีข้อมูลทำให้เกษตรกรรู้จักตนเอง ถ้ารู้จักตนเอง ก็สามารถจัดการตนเองได้ เวลารัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ มาให้ ไม่ว่าจะนโยบายอะไร เกษตรกรก็จะรู้ว่าอะไรควรจะทำ อะไรไม่ควรจะทำ ผลคือ สามารถจัดการกับนโยบายต่าง ๆ ได้เหมาะสม เกิดประโยชน์มากที่สุด แต่ถ้าเกษตรกรไม่รู้จักตนเอง เขามาอย่างไรก็รับตลอดแล้วก็จะจัดการไม่ได้

หลังจากนั้น ทีมงานได้มีโอกาสเยี่ยมชมในส่วนของการผลิตปุ๋ย รวมทั้งบริเวณของศูนย์เรียนรู้อื่น ๆ จึงขอถ่ายภาพมาให้ท่านผู้อ่านได้ชมกัน



บรรยากาศโรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตราชวานามืออาชีพ

และนี่ก็เป็นอีกเรื่องราวที่ได้จากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการสร้างกลุ่ม ให้กลุ่ม/สถาบันเกษตรกรเป็นกลไกในการส่งเสริมอาชีพโดยที่มึนักวิจัยเป็นพี่เลี้ยง และเมื่อสามารถพัฒนาได้จนมีแนวปฏิบัติที่ดี กลุ่ม/สถาบันเกษตรกรนั้นๆ ก็สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้ ดังตัวอย่างที่ท่านได้เห็น

